

İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
BİRİM RİSK KONTROL EYLEM PLANININ HAZIRLANMASI, UYGULANMASI
VE İZLENMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

BİRİNCİ BÖLÜM
Başlangıç Hükümleri

Amaç ve Kapsam

Madde 1 – (1) Bu usul ve esasların amacı; İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü harcama birimlerinin risk yönetim süreci ve birim risk kontrol eylem planının hazırlanması, uygulanması ve izlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

(2) Bu usul ve esaslar, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü harcama birimlerini ve stratejik planlarda belirtilen hedeflere yönelik faaliyet yürüten birimleri kapsar.

Dayanak

Madde 2 – (1) Bu usul ve esaslar, 05.03.2025 tarih ve 32832 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu İç Kontrol Yönetmeliğinin 20. maddesinin 4. fıkrası uyarınca hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – (1) Bu usul ve esaslarda geçen,

- a) İdare: İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
- b) Harcama Birimi: İdare bütçesinde ödenek tahsis edilen ve harcama yetkisi bulunan birim ile ödenek gönderme belgesi ile ödenek gönderilen birimleri,
- c) Harcama Yetkilisi: Bütçeyle ödenek tahsis edilen veya ödenek gönderme belgesi ile ödenek gönderilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisini,
- d) Koordinatör: Harcama yetkilisi tarafından iç kontrol ve risk koordinatörü olarak görevlendirilen bir yardımcısını, yardımcısı yoksa hiyerarşik olarak kendisine en yakın kademedeki bir görevliyi,
- e) Birim Risk Kontrol Eylem Planı: Birimde yürütülen faaliyet ve süreçleri olumsuz etkileyebilecek risklerin tespit edilmesini, değerlendirilmesini ve bu risklerin etki ve olasılıklarını azaltacak önlemlerin alınmasını sağlamak üzere hazırlanan birim risk kontrol eylem planını,
- f) Risk: Birimin faaliyet ve süreçlerini olumsuz etkileyecek, etki ve olasılık ile ölçülebilen her türlü eylem, durum ve olayı,
- g) Risk Evreni: Birime odaklanacağı alanları tespit etmesi, olası risk kaynaklarını atlamaması ve riskleri söz konusu ana odak noktaları çerçevesinde takip etmesine yardımcı olacak risk kategorilerini,

- h) Risk Haritası: Risklerin etki ve olasılıkları kapsamında risk seviyelerinin değerlendirilmesini sağlayan gösterim biçimini,
- i) Etki: Riskin gerçekleşmesi durumunda birim üzerinde yaratacağı olumlu ya da olumsuz sonuçları,
- j) Olasılık: Bir olay veya durumun belirli bir zaman dilimi içerisinde meydana gelme ihtimalini,
- k) Doğal Risk: Riske yönelik herhangi bir kontrol faaliyeti uygulanmadan önceki risk seviyesini,
- l) Artık Risk: Riskin etkisi ve/veya olasılığının azaltılması amacıyla yürütülen kontrollerden sonra arta kalan risk seviyesini,
- m) Riske Yönelik Alınacak Karar: Birimin faaliyet ve süreçlerini etkileyebilecek riskleri değerlendirme sonrasında riski kabul etmek, riski devretmek, riskten kaçınmak ve riski azaltmak yönünde seçeceği risk yönetimi kararını,
- n) İlave Risk Yönetimi Faaliyeti: Riske yönelik alınacak kararlar kapsamında riskin azaltılmasına karar verilmesi halinde gerçekleştirilecek ilave kontrol faaliyetlerini,

İKİNCİ BÖLÜM

Genel İlkeler, Risk Yönetim Çalışmalarında Kullanılacak Dokümanlar

Genel İlkeler

Madde 4 – (1) Her yıl sistemli bir şekilde birimin her türlü faaliyet ve süreç riskleri belirlenmelidir.

(2) Tanımlanan riskler açık ve kolay anlaşılır olmalıdır.

(3) Risklerin gerçekleşme olasılığı ve muhtemel etkileri yılda en az bir kez analiz edilmelidir.

(4) Birim yöneticisi, birim risk kontrol eylem planında yer alan ve yetkisi dâhilinde olan eylemlerin planda öngörülen süre içinde uygulanmasını sağlar ve sonuçlarını izler.

(5) Birimlerin faaliyet ve süreçlerine yönelik operasyonel risklerden idarenin stratejik planında yer alan amaç ve hedeflerini olumsuz etkileyebilecek olanlar idare risk kontrol eylem planına dâhil edilmek üzere Strateji Geliştirme Daire Başkanlığına bildirilir.

Risk Yönetim Çalışmalarında Kullanılacak Dokümanlar

Madde 5 – (1) Birim risk yönetim süreci ve risk kontrol eylem planı hazırlanması, uygulanması ve izlenmesi sürecinde kullanılacak dokümanlar aşağıdaki gibidir.

- a) Risk Oylama Formu, Risk Kayıt Formu ve Konsolide Risk Raporu'nun birleştirilmiş halinden oluşan Birim Risk Yönetim Süreci ve Risk Kontrol Eylem Planı Formu (Ek:1)

- b) İdare risk kontrol eylem planına dâhil edilmesi talep edilen Stratejik Riskler Bildirim Formu (Ek:2)
- c) Yeni tespit edilen veya değişen riskler için Anlık Bildirim Formu (Ek:3)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Birim Risk Yönetim Süreci

Risk Yönetimi Süreci

Madde 6 – (1) Birim risk yönetim süreci;

- a) Risklerin tespit edilmesi,
- b) Risklerin değerlendirilmesi,
- c) Riske yönelik alınacak kararların belirlenmesi,
- d) Risklerin izlenmesi ve raporlanması, aşamalarından oluşur.

(2) Birim riskleri koordinatörün koordinatörlüğünde, alt birim yöneticileri ve birimin faaliyet ve süreçlerini değerlendirebilecek personelin de katıldığı çalışma grubu içerisinde tespit edilir ve değerlendirilir. Çalışma grubu katılımcıları harcama yetkilisi tarafından belirlenir. Çalışma grubu katılımcıları koordinatör dâhil olmak üzere en az 3 kişiden oluşur.

Risklerin Tespit Edilmesi

Madde 7 – (1) Risk yönetim sürecinin ilk aşaması olan risklerin belirlenmesi, Enstitü birimlerinin stratejik hedef kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetlere yönelik engelleri tespit etme sürecidir.

Enstitü birimleri riskleri aşağıdaki şekilde belirler;

- a) Birim düzeyindeki riskler, Birim Risk Yönetim Ekibi tarafından tespit edilir.
- b) Tespit edilen riskler hedefler ile ilişkilendirilmelidir. Ancak, bazı risklerin doğrudan değil dolaylı olarak hedefleri etkileyebileceğinin göz önünde bulundurulması gerekir.
- c) Üniversitenin operasyonel, uyum, itibar, teknolojik ve finansal riskleri harcama birimleri tarafından iç kontrol standartları çerçevesinde belirlenir. Belirlenen riskler, Birim Risk Yönetim Süreci ve Risk Kontrol Eylem Planı Formunda yer alan Risk Oylama Formunu doldurur.
- d) Risk tanımlanırken, herkes tarafından anlaşılabilir ve raporlamaya uygun ifadelere yer verilir. Riskin tanımından; riskin kaynağı ve ortaya çıkabilecek kayıp, açık ve net olarak anlaşılabilmelidir.

Risklerin Değerlendirilmesi

Madde 8 – (1) Risklerin değerlendirilmesi;

- a) Risklerin doğal etki, doğal olasılık seviyelerinin ve doğal risk puanının belirlenmesi,

- b) Mevcut risk yönetimi faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve artık risk seviyesinin belirlenmesi,
c) Risklerin önceliklendirilmesi,
aşamalarından oluşur.

Risklerin Doğal Etki, Doğal Olasılık Seviyelerinin ve Doğal Risk Puanının Belirlenmesi

Madde 9 – (1) Tespit edilen risklerin etki ve olasılık seviyeleri puanlanarak doğal risk puanı hesaplanır.

(2) Tespit edilen her bir riskin olma olasılığı ve etkileri 1 ila 5 arasında puanlanır. Puanlama yapılırken riske yönelik herhangi bir ilave risk yönetimi faaliyeti uygulanmadan önceki durumu dikkate alınır.

(3) Riskin gerçekleşmesi halinde yaratacağı sonuçların etkisinin puanlanmasında; “1-çok düşük”, “2-düşük”, “3-orta”, “4-yüksek”, “5-çok yüksek” puan derecelerini ifade eder.

(4) Bir riskin gerçekleşme olasılığının puanlanmasında; “1-çok zayıf olasılık”, “2-zayıf olasılık”, “3-olası”, “4-yüksek olasılık”, “5-neredeyse kesin” puan derecelerini ifade eder.

(5) Çalışma grubunda yer alan her bir katılımcı ayrı ayrı etki puanı ve olasılık puanı verir. Katılımcıların verdikleri puanların aritmetik ortalaması alınarak riskin; (ortalama) etki puanı, (ortalama) olasılık puanı bulunur.

(6) Doğal risk puanı, ortalama etki ve ortalama olasılık puanlarının çarpımı ile hesaplanır. (Doğal Risk Puanı=Ortalama Etki Puanı x Ortalama Olasılık Puanı)

(7) Doğal risk etki ve olasılıklarının puanlanması ve doğal risk puanının hesaplanmasında “Risk Oylama Formu” kullanılır.

(8) Doğal olasılık, etki ve doğal risk puanları Risk Kayıt Formuna otomatik kaydedilir.

Mevcut Risk Yönetimi Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi ve Artık Risk Seviyesinin Belirlenmesi

Madde 10 – (1) Doğal risk puanının hesap edilmesinin ardından birimin söz konusu risklere yönelik yürütmekte olduğu mevcut risk yönetimi faaliyetlerinin yeterliliği değerlendirilerek, önceliklendirmede esas alınacak risk seviyesine ulaşılır.

(2) Mevcut risk yönetimi faaliyetleri; birimin faaliyet ve süreç risklerine yönelik idare bünyesinde halihazırda uygulanan faaliyetlerdir.

(3) Mevcut risk yönetimi faaliyetlerinin yeterliliği; yeterli, kısmen yeterli, zayıf, yeterli değil şeklinde değerlendirilir. Değerlendirme sonucuna aşağıda belirtilen yeterlilik katsayısı uygulanır. Mevcut risk yönetimi faaliyetleri yeterlilik katsayısı;

- a) Yeterli ise yeterlilik katsayısı 0,1’dir.
b) Kısmen yeterli ise yeterlilik katsayısı 0,4’dir.
c) Zayıf ise 0,8’dir.

d) Yeterli değil ise 1'dir.

(4) Yeterlilik katsayıları doğal risk puanına uygulanarak artık risk seviyesi belirlenir. (Artık Risk Seviyesi Puanı= Doğal Risk Puanı*Mevcut Risk Yönetimi Faaliyetleri Yeterlilik Katsayısı)

(5) Artık risk seviyesi, riskin etkisini ve/veya olasılığını azaltmak için birim tarafından yürütülen mevcut risk yönetimi faaliyetlerinden sonra arta kalan risk seviyesini ifade eder.

(6) Hesaplanan artık risk seviyesi puanına göre artık risk seviyeleri; çok yüksek, yüksek, orta, düşük, çok düşük şeklinde aşağıdaki gibi sınıflandırılır. Hesaplanan artık risk puanı;

a) $20 \leq \text{Artık Risk Puanı} \leq 25$ olması durumunda artık risk seviyesi çok yüksek olarak tespit edilir.

b) $12 \leq \text{Artık Risk Puanı} < 20$ olması durumunda artık risk seviyesi yüksek olarak tespit edilir.

c) $6 \leq \text{Artık Risk Puanı} < 12$ olması durumunda artık risk seviyesi orta olarak tespit edilir.

d) $3 \leq \text{Artık Risk Puanı} < 6$ olması durumunda artık risk seviyesi düşük olarak tespit edilir.

e) Artık Risk Puanı < 3 olması durumunda artık risk seviyesi çok düşük olarak tespit edilir.

(7) Mevcut risk yönetimi faaliyetleri, bunların yeterlilik seviyeleri ve artık risk seviyeleri Birim Risk Kontrol Eylem Planı Formuna kaydedilir.

Riske Yönelik Alınacak Kararların Belirlenmesi

Madde 11 – (1) Artık risk seviyeleri tespit edilen risklere yönelik alınacak kararlar “riski kabul etmek, riski azaltmak, riski devretmek ve riskten kaçınmak” olmak üzere 4 sınıfta belirlenir.

(2) Riski Kabul Etmek: Riskin gerçekleşmesi halinde birimin karşılaşılabileceği tehditler ve fırsatlar ile riskin yönetilmesi için katlanılacak maliyetlerin değerlendirilmesi sonucunda herhangi bir ilave risk yönetimi faaliyetinin uygulanmamasına karar verilmesidir.

(3) Riski Azaltmak: Risklerin kabul edilebilir bir seviyede tutulması için kontrol faaliyetleri aracılığıyla riske cevap verme yöntemidir. Yönlendirici, önleyici, tespit edici, düzeltici kontrol yöntemleri vasıtasıyla uygulanır.

a) Yönlendirici kontroller: Bilgilendirme, koruma, davranış şekli belirleme gibi dolaylı faaliyetlerle riskleri kontrol etme yöntemidir.

b) Önleyici kontroller: Risklerin gerçekleşme olasılığını azaltıp birim tarafından kabul edilebilir seviyede tutmak için yapılması gereken kontrollerdir.

c) Tespit edici kontroller: Gerçekleşmiş ancak istenmeyen bir durumun tespit edilmesini sağlayan risk yönetimi faaliyetleridir.

ç) Düzeltici kontroller: Risklerin gerçekleştiği durumlarda, istenmeyen sonuçların etkisinin giderilmesine yönelik kontrollerdir.

(4) Riski Devretmek: Riskli olduğu değerlendirilen faaliyetlerin tamamen ya da kısmen, birim dışında diğer uzman kamu idarelerine veya tedarik suretiyle yapılan alımlarda üçüncü kişilere/firmalara devredilmesidir. Ancak risk devredilse bile sorumluluk devredilemez.

(5) Riskten Kaçınmak: Risk yönetilmeyecek kadar büyükse ve/veya faaliyet hayati öneme sahip değilse, faaliyete son verilmesidir. Birimin, risk gerçekleşmesi halinde maruz kalabileceği zararları, kabul edilebilir bir seviyeye indirecek ilave risk yönetimi faaliyeti oluşturamadığı durumlarda tercih edilir.

Risklerin İzlenmesi ve Raporlanması

Madde 12– (1) Riskler; sürekli izleme, yıllık izleme, bağımsız izleme ve inceleme olmak üzere üç farklı seviyede izlenir.

(2) Sürekli İzleme: Faaliyet ve süreç riskleri; ilgili süreç sahipleri ile hiyerarşik yapı içerisinde süreç sahiplerini kontrol etmekle yükümlü yönetici tarafından sürekli izlenir. Sürekli izleme sorumluluğu birim yöneticileri başta olmak üzere tüm çalışanlara aittir. Bu kapsamda;

a) Günlük faaliyetlerde yeni oluşan riskler; daha önce belirlenmiş fakat çeşitli nedenlerle seviyesi veya niteliği değişen riskler; geçerliliğini yitiren riskler, birim yöneticileri gözetiminde harcama yetkilisine anlık olarak bildirilir.

b) Harcama yetkilisine bildiriminde Anlık Bildirim Formlarını kullanılır. Bildirilen bu riskler harcama yetkilisi tarafından değerlendirilir, gerekmesi durumunda risk kayıt formu ve risk kontrol eylem planları güncellenir.

(3) Yıllık İzleme: Risklerin hala var olup olmadığı, yeni risklerin ortaya çıkıp çıkmadığı, risklerin gerçekleşme olasılıklarında ve etkilerinde bir değişiklik olup olmadığı yılda bir kez Aralık ayında gözden geçirilir. Bu kapsamda yeni risklerin oluşup oluşmadığı, kontrollerin etkinliği ve risklerin puanlarının değişip değişmediği kontrol edilir. Aşağıdaki sorulara cevap aranır;

a) Doğal risk seviyesi değişti mi?

b) Mevcut risk yönetimi faaliyetleri değişti mi?

c) Artık risk seviyesi değişti mi?

d) Değişim nedenleri nelerdir?

e) Yeni doğal risk seviyesi ne olmuştur?

f) Yeni artık risk seviyesi ne olmuştur?

g) Değişen risk seviyesine istinaden yeni/ilave faaliyet tanımlaması gerekli mi?

Elde edilen çıktılar ile Risk Oylama ve Risk Kayıt Formuna kaydedilir. Yıllık izleme sonuçlarını içeren Birim Konsolide Risk Raporu hazırlanır ve takip eden yılın Ocak ayı sonuna kadar birim internet sayfasında yayımlanır.

(4) Bağımsız İzleme ve İnceleme: Bu kapsamda İç Denetim Birimi tarafından hazırlanan denetim raporları bulgularına istinaden gerekmesi durumunda risk kayıt formu güncellenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Birim Risk Kontrol Eylem Planının Hazırlanması, Uygulanması ve İzlenmesi

Birim Risk Kontrol Eylem Planının Hazırlanması ve Uygulanması

Madde 13 – (1) Risk yönetim sürecinde riske yönelik alınacak kararlar belirlenerek Birim Risk Kontrol Eylem Planı (Ek:1) yıllık olarak hazırlanır. Bu kapsamda;

- a) İlave risk yönetim faaliyetini gerçekleştirmek üzere eylemler belirlenir.
- b) Bu eylemleri gerçekleştirecek sorumlular belirlenir.
- c) Eylemin başlama ve bitiş tarihleri belirlenir.
- d) Öngörülen eylemin izleme yöntemi belirlenir.

(2) Birim risk kontrol eylem planı harcama yetkilisi tarafından onaylanarak yürürlüğe girer ve öngörülen eylemler sorumlularınca süresi içerisinde yerine getirilir.

(3) Birim risk kontrol eylem planında yer alan risklerden kategorisi “stratejik risk” olanlar Stratejik Risk Talep Formu (Ek:2) ile Strateji Geliştirme Daire Başkanlığına bildirilir.

Birim Risk Kontrol Eylem Planının İzlenmesi

Madde 14 – (1) Harcama yetkilisi; onaylayarak yürürlüğe koyduğu Birim Risk Kontrol Eylem Planında öngörülen eylemlerin süresi içerisinde tamamlanma durumlarını Aralık ayında olmak üzere yılda bir kez izler. İzleme sonuçları Birim Risk Kontrol Eylem Planı üzerinde gösterilir.

(2) Öngörülen eylemlerin tamamlanma durumları izleme sonuçları “Başlamadı, Bütçe Bekliyor, Devam Ediyor, İptal Edildi ve Tamamlandı gibi ifade edilir.

(3) Aralık ayında yapılan izleme sonuçlarını içeren Birim Risk Kontrol Eylem Planı takip eden yılın Ocak ayının sonuna kadar birim internet sayfasında yayımlanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Yürürlük

Madde 15– (1) Bu usul ve esaslar Rektör tarafından onaylandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 24 – (1) Bu usul ve esasların hükümlerini Rektör yürütür.